

Column

Het oude abnormaal en Neerlands hoop in bange dagen

Harry Webers
voorzitter SER Overijssel

In Q4-2020 is de tweede lockdown voor mensen, maatschappij en economie helaas een feit geworden. Het rampjaar 2020, waarin burgerlijke gehoorzaamheid danig op de proef is gesteld door lockdown-maatregelen, mondkapjesplicht en coronatesten. Waarin bedrijven terugvallen op nationale steunpakketten. Waarin social distancing en de anderhalve meter samenleving het nieuwe normaal zijn. Waarin de coronacrisis leidde tot een ongekende economische crisis.

Gelijktijdig zijn we hard op weg naar 11 miljard wereldburgers in 2050 en dreigt een crisis met een nog grotere maatschappelijke en economische impact: de mondiale klimaatcrisis. Net als de coronacrisis houdt die verband met de wijze, waarop de mens met zijn leefomgeving omgaat. Volgens 759 deskundigen en beslissers van het World Economic Forum is klimaatverandering de grootste bedreiging voor de wereldeconomie. Zij wijzen op de grootste risico's: falende aanpak van de klimaatverandering, extreem weer, natuurrampen, minder biodiversiteit en watercrises. Maar het gaat over veel meer gaat dan klimaatverandering alleen. Het gaat ook over goed onderwijs, armoedebestrijding, gelijkheid, vrede en veiligheid. Niet voor niets lanceerden de Verenigde Naties de 17 duurzame ontwikkelingsdoelen 2030. Ook de drie directeuren van onze nationale planbureaus (CPB, PBL, SCP) luidden onlangs gezamenlijk de noodklok.

De aarde bestaat 4,6 miljard jaar. In haar geschiedenis waren er vijf grootschalige golven van uitsterving van soorten door vulkaanuitbarstingen, meteorietinslagen of supernova's. De grootste uitstervingsgolf was 251 miljoen jaar geleden, toen 5 % van de zeedieren uitstierf. En de laatste was 66 miljoen jaar geleden, toen de dinosauriërs van de aardbodem verdwenen.

De mens bestaat 250.000 jaar. Maar menselijke activiteiten en ingrepen in de leefomgeving zijn dermate groot, dat wordt gesproken over het geologische tijdperk Antropoceen (tijdperk van de mens). Terwijl de mens enerzijds gezonder en langer leeft en de welvaart

stijgt, zijn anderzijds de impact van landbouwintensivering, water-, energie- en grondstoffenverbruik en grootschalige ruimtelijke ontwikkelingen evident.

Op de 'Earth Summit' in Rio de Janeiro werd besloten tot klimaatpact om klimaatverandering tegen te gaan. Tijdens de eerste klimaatconferentie in Berlijn (1995) was de CO₂-concentratie in de atmosfeer 360 parts per million. Nu 25 klimaatconferenties later is die gestegen tot 415 ppm. Dit is 15 % hoger dan in 1995 en 50 % hoger dan in de pre-industriële tijd. De huidige opwarming is 1,1 °C en die zal stijgen tot 1,5 °C in 2030 en vervolgens naar 3 °C. Dan zijn we het 'point of no return' allang gepasseerd en zal blijken dat het oude normaal in feite abnormaal was.

Wetenschappers zien in de menselijk handelen in de afgelopen 10.000 jaar het begin van een nieuwe uitstervingsgolf. De International Union for Conservation of Nature berekende dat de soorten-uitsterving door menselijk handelen 1.000 tot 10.000 maal hoger is dan onder natuurlijke omstandigheden. Sir David Attenborough waarschuwt ons in zijn nieuwste film 'A life on our planet': "De mensheid gaat eraan, als we zo doorleven als nu". Als we niet snel ingrijpen, gaat de mens de dinosauriër achterna en volgt het Antropo-GEEN (tijdperk zonder de mens).

Nederland is wereldberoemd vanwege de eeuwige strijd tegen het water. En het eerste Nationaal Milieubeleidsplan 'Kiezen of verliezen' (1989) zette Nederland op de kaart als gidsland milieu. Nu staat Nederland met 7,4 % hernieuwbare energie op de laatste plaats van de Europese ranglijst, en dreigen we de klimaatdoelen 2030 niet te halen. Maar met onze vindingrijkheid en intelligentie moet het toch lukken om onze bijdrage aan het oplossen van het mondiale klimaatvraagstuk te leveren. En wanneer we het echt willen, dan kan Nederland weer een leidende rol spelen. Sir David Attenborough ziet dat in ieder geval helemaal voor zich. 'Samen krijgen we corona én klimaatverandering onder controle'!